

Toelichting

Checklist “de juiste boom op de juiste plaats”

Gemeente Raalte

Boomwaarde

De waarde van een boom wordt bepaald aan de hand van zeven categorieën. Daarnaast worden deze categorieën gekoppeld aan de waarden die behoren bij het afwegingskader om een vergunning te kunnen weigeren. Deze onderwerpen worden in dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

Boomwaarden

De waarde van een houtopstand wordt bepaald door de volgende criteria:

1. Beschermwaardigheid;
2. Vervangbaarheid;
3. Waarde- van stads- en dorpschoon (ruimtelijke betekenis/beeldebepalend);
4. Cultuurhistorisch;
5. Natuur- en milieuwaarden;
6. Dendrologisch;
7. Toekomstverwachting van de boom (qua vitaliteit en qua locatie).

De categorieën worden hieronder uitgewerkt. Op ieder van de zeven categorieën voor de boomwaardering wordt één score toegekend. De som van deze scores bepaalt de boomwaarde.

1. Beschermwaardigheid

Het gaat hier om gemeentelijke bomen en houtopstanden die belangrijk zijn voor de (bomen/groen)structuur, een waardevolle boom/bomengroep is binnen de kom of belangrijke een waardevol landschapselement in het buitengebied.

- Onderdeel van bomen-/groenstructuur → 20 punten
- Waardevolle boom of bomengroep → 20 punten
- Waardevol landschapselement → 20 punten

2. Vervangbaarheid

Als bij het wegvallen van de houtopstand ook de groeiplaats voor een nieuwe houtopstand vervalt noemen we deze onvervangbaar.

Als de houtopstand op dezelfde plaats of een meer beeldebepalende plaats of binnen straal van 5 meter vervangen kan worden en de functie overneemt dan noemen we deze vervangbaar.

Wanneer er in de straat of op het erf binnen een straal van 10 meter voldoende beeldebepalend groen aanwezig is wordt er geen score behaald.

- Onvervangbaar → 15 punten
- Vervangbaar → 5 punten
- Voldoende beeldebepalend groen aanwezig → 0 punten

3. Waarde van stads- en dorpschoon (ruimtelijke betekenis/beeldbepalend)

Vormgeving, omvang en standplaats, bepalen de mate waarin een houtopstand een beeldbepalende ruimtelijke betekenis heeft binnen de openbare ruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

Houtopstanden/bomenrijen die een grote ruimtelijke invloed hebben: opvallend/indrukwekkend, accentueren de kernstructuur, herkenbaarheid, oriëntatie, drager van landschappelijke structuur worden als beeldbepalend aangemerkt.

Houtopstanden die een middelgrote ruimtelijke invloed hebben: accentueren de wijkstructuur worden als beeldbepalend aangemerkt.

Overige houtopstanden worden als niet beeldbepalend aangemerkt.

- Grote beeldbepalende waarde → 15 punten
- Beeldbepalend → 5 punten
- Niet beeldbepalend → 0 punten

4. Cultuurhistorisch

Een houtopstand heeft een grote cultuurhistorische waarde als deze onderdeel uitmaakt van een beschermd stads- of dorpsgezicht (bestemmingsplan) of als deze een directe relatie heeft met een bouwkundig, gemeentelijk monument of rijksmonument.

De houtopstand heeft een cultuurhistorische waarde als deze een rol van betekenis speelt in de geschiedenis van de omgeving. Te denken valt hier aan oude ontsluitingen, oude landschapsstructuren, markeringsbomen of gedenkbomen. Het gaat om houtopstanden die stammen voor de periode van de aanleg van een wijk.

Alle overige houtopstanden worden met geringe of geen cultuurhistorische waarde aangemerkt.

- Grote cultuurhistorisch waarde → 10 punten
- Cultuurhistorische waarde → 5 punten
- Geringe of geen cultuurhistorische waarde → 0 punten

5. Natuur- en milieuwaarden

Een houtopstand heeft een grote ecologische waarde* en milieuwaarde* wanneer:

- het een belangrijke functie in het ecosysteem vervult bijvoorbeeld als leefgebied of ecologische verbinding (kader van de flora en faunawet). Voorbeelden hiervan zijn: nestelplaats voor (zeldzame) vogels, slaappleats of oriënterend element voor vleermuizen.
- microklimaat gunstig wordt beïnvloed: zuivering lucht, nivelleren luchtverplaatsing, wind breken en leefbaarheid woon-/werk omgeving.

Het gaat hier met name om grotere houtopstanden.

Een houtopstand heeft een gemiddelde ecologische waarde wanneer de bomen inheems zijn en als habitat voor flora en fauna een duidelijk schakel toevoegt in het geheel.

In alle andere gevallen heeft de houtopstand een geringe ecologische waarde.

- Grote ecologische waarde **en** milieuwaarde → 10 punten
- Ecologische waarde → 5 punten
- Geringe ecologische waarde → 0 punten

6. Dendrologisch

Een houtopstand is dendrologisch waardevol wanneer het een soort betreft die in Nederland (zeer) zeldzaam is. Tevens kan de boom genetisch waardevol zijn en als zaadgaard dienen. Daarnaast kan het een soort zijn die voor de gemeente Raalte zeldzaam is.

Een houtopstand is dendrologisch niet waardevol als de soort of cultivar niet zeldzaam is.

- Dendrologisch waardevol → 10 punten
- Dendrologisch niet waardevol → 0 punten

7. Toekomstverwachting van de houtopstand

De toekomstverwachting van de houtopstand wordt gebaseerd op de vitaliteit, de locatie en de groeiplaatsomstandigheden van de houtopstand.

Een toekomstverwachting van meer dan 15 jaar noemen we goed, van 5 tot 15 jaar matig en minder dan 5 jaar slecht.

- Goede toekomstverwachting (meer dan 15 jaar) → 20 punten
- Matige toekomstverwachting (5 tot 15 jaar) → 5 punten
- Slechte toekomstverwachting (minder dan 5 jaar) → 0 punten

Belang aanvragers

De aanvrager heeft er belang bij dat de boom gekapt wordt. De redenen hiervoor zijn in hoofdlijnen op te delen in drie categorieën:

- A. Overlast;
- B. Zwaarwegend maatschappelijk belang;
- C. Beheertechnische redenen.

Deze manier waarop deze categorieën worden beoordeeld en de afwegingen die hierbij gemaakt worden zijn in dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

A. Overlast

Het bepalen van het draagvlak van bewoners die “aanspraak” willen maken op “niet de juiste boom op de juiste plaats” en de mate van overlast van een houtopstand en wordt bepaald door de volgende criteria:

1. Optelsom meervoudige overlast
2. Risicofactor/ gevaar voor omgeving;
3. Afstand tot het object (tot stam of tot kroonprojectie);
4. Tijdsduur van overlast per dag of jaar;
5. Wortelschade aan verhardingen
6. Wortelschade aan riolering en bouwwerken;
7. Voorzienbaarheid.

Op ieder van de zeven criteria voor de categorie overlast wordt één score toegekend. De som van deze scores bepaalt de overlast.

A1. Optelsom meervoudige overlast

Niet elke overlast is onrechtmatig. Er bestaat overlast die in redelijkheid tussen naburige erven geduld dient te worden bijvoorbeeld normale blad- en vruchtval in een boomrijke omgeving. Voor overlast ten aanzien van allergische - of gezondheidsklachten en duurzaamheidsmaatregelen (o.a. zonnepanelen) gelden aparte uitgangspunten die hierna in twee kaders zijn omschreven.

Ernstige meervoudige overlast treedt op bij aantoonbaar, wederkerend en onvoorzien, onevenredig financieel nadeel.

Bijvoorbeeld wanneer schade wordt veroorzaakt aan woning, schuren, riool en/of huisaansluitingen door boomwortels of overhangende takken. Of wanneer de te nemen beheermaatregelen om de risicofactor(s) omlaag te brengen onevenredig kostbaar zijn.

Meervoudige overlast treedt op wanneer aan drie van ondergenoemde punten voldaan wordt:

- sterke verduistering van een leef-/werkruimte in de woning door de houtopstand (meer dan 5 uur per dag) of wanneer de boom in de zomermaanden schaduw veroorzaakt in de achtertuin, meer dan 75% van de oppervlakte;
- extreme overlast van ziekten en plagen welke niet op een andere manier is tegen te gaan;
- takken van bomen die geen aantoonbare schade aan de gebouwen veroorzaken maar die bij wind wel tegen ramen, daken en dakgoten of andere kwetsbare onderdelen van gebouwen vegen;
- boomwortels die twee keer per jaar terugkerende worteluitlopers maken die de verharding opdrukken, schade aanbrengen aan de beplanting en vocht onttrekken uit de tuin.

Enige overlast treedt op bij:

- boom die schaduw in voor- en achtertuin veroorzaakt, meer dan 50% van de oppervlakte
- blad- en bloesemafval van bomen > 15 meter en < 5 meter van de gevel staan
- vruchtval die stank, gladheid of aantoonbare schade aan voertuig veroorzaakt
- takken van druipende bomen boven parkeerplaats, tuin of terras die een sterk verhoogde frequentie van onderhoud aan eigendommen veroorzaakt.

In alle overige gevallen is er geen sprake van overlast.

- Ernstige meervoudige overlast → 25 punten
- Meervoudige overlast → 15 punten
- Enige overlast → 5 punten
- Geen overlast → 0 punten

Allergische- of gezondheidsklachten

Onder overlast worden allergische aandoeningen en gezondheidsklachten niet meegenomen. Hiervoor is gekozen, omdat uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat het vellen van overlast gevende houtopstanden m.b.t. bijvoorbeeld pollen geen enkel positief effect heeft. Overlast gevende pollen verspreiden zich over meerdere kilometers door middel van wind. Ook andere relaties tussen houtopstanden en ziektes zijn wetenschappelijk niet aangetoond. Een uitzondering kan worden gemaakt wanneer een doktersverklaring kan worden overlegd waarin staat aangegeven dat de gezondheidsklachten worden veroorzaakt door de betreffende bo(o)m(en).

De aanwezigheid van eikenprocessierups (EPR) in de boom is geen reden om de boom te vellen. De bestrijding is gericht op het beheersbaar houden van de EPR.

Duurzaamheidsmaatregelen (o.a. zonnepanelen)

Regelmatig wordt overlast gemeld door bomen in relatie tot zonnepanelen. Daarnaast komen er af en toe ook klachten binnen m.b.t. tot het nemen van andere duurzaamheidsmaatregelen zoals het aanbrengen van warmtepompen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- In bestaande situaties is het uitgangspunt dat bestaande bomen worden behouden. De boom gaat vóór en bij de plaatsing van o.a. zonnepanelen moet daar rekening mee gehouden worden. Ook als de boom in de toekomst nog zal groeien.
- Op nieuwbouwlocaties waar bomen worden aangeplant wordt er rekening gehouden met de aanwezigheid van o.a. zonnepanelen en/of de eventuele plaatsing daarvan.
- Bij de herinrichting van gebieden waarbij sowieso al bomen gekapt of gesnoeid zouden moeten worden gelden dezelfde regels als voor nieuwbouwlocaties.
- Als het vanuit herinrichtingsplannen niet nodig is om bestaande bomen te kappen of te snoeien, gelden dezelfde regels als voor bestaande situaties.

A2. Risicofactor/ Gevaar voor omgeving (aansprakelijkheid):

De risicofactor geeft de mate van gevaar weer voor de directe omgeving van de houtopstand.

- Onder direct gevaar wordt tak- en stambreuk en/of windworp verstaan in combinatie met de standplaats (bodem in relatie tot voorziening die de (ondergrondse) infrastructuur met grote maatschappelijk impact bedient), die niet met vakkundig onderhoud op te lossen zijn.
- Onder risicovol wordt tak- en stambreuk en/of windworp verstaan, waarbij de boom t.o.v. de woning dusdanig groot is en grote overhangende gesteltakken heeft (>35% boven woning), die niet met vakkundig onderhoud op te lossen zijn.
- Onder risico wordt tak- en stambreuk en/of windworp verstaan, waarbij de boom t.o.v. de woning dusdanig groot is en grote overhangende gesteltakken heeft (>35% boven woning), die maar deels met vakkundig onderhoud op te lossen zijn.
- Risico's die met reguliere beheermaatregelen op te lossen zijn worden aangemerkt als gering risico.

Bomen kunnen omvallen en/of er kunnen takken uit bomen naar beneden vallen. Afhankelijk van de grootte van de boom en de standplaats kan dit risico's met zich meebrengen. Bomen kunnen door blikseminslag getroffen worden. Soms hebben mensen daarom angst voor de bomen die vlak bij hun woning staan. Meestal gaat het niet om reële angst (angst is subjectief). Het kan rationeel worden weerlegd door bomen goed te inspecteren op veiligheid. Het omwaaien van bomen tijdens een storm of valwind kan echter nooit helemaal voorkomen worden.

- Direct gevaar → Noodkap
- Risicovol en niet oplosbaar → 25 punten
- Risico maar deels oplosbaar → 15 punten
- Gering risico → 5 punten
- Geen risico → 0 punten

A3. Afstand tot het object (tot stam of tot kroonprojectie)

De afstand tussen het bouwwerk dat overlast ondervindt en de houtopstand is mede bepalend voor de mate van overlast. Gemeten wordt vanaf het eerste raakvlak van de boom (stam of kroonprojectie) tot het object. Hierbij wordt uitgegaan van de kroonprojectie zoals die zal zijn na het toepassen van vakkundige snoei (indien mogelijk).

NB: Onder een bouwwerk worden geen tuinhuisjes, prieeltjes, dierenverblijven (hobbymatig) e.d. verstaan.

Afstand buitenkant stam tot object:

- Minder dan twee meter → 20 punten
 - Twee tot vijf meter → 10 punten
 - Vijf tot tien meter → 5 punten
 - Tien meter en meer → 0 punten
- OF

Afstand buitenkant kroon tot object (gemeten na evt. snoeimaatregelen):

- Minder dan nul meter → 20 punten
- Nul tot een meter → 10 punten
- Een tot twee meter → 5 punten
- Meer dan twee meter → 0 punten

Op dit criteria is de hoogste score relevant.

A4. Tijdsduur van overlast per dag of jaar:

De tijdsduur van de overlast* geeft aan hoelang de overlast duurt over de periode van een jaar. Seizoensgebonden overlast is bijvoorbeeld het wegnemen van zonlicht bij bladverliezende houtopstanden.

Het aantal uren overlast wat men per dag kan hebben is sterk gerelateerd aan de aard van de overlast en de afstand tot het object waar men de overlast ervaart. Bij het aantal uren overlast per dag wordt er gewerkt met tijdsvensters.

- Gehele jaar en meer dan 5 uren → 10 punten
- Seizoensgebonden en tussen 2-5 uren per dag → 5 punten
- Enkele weken/dagen en minder dan 2 uur per dag → 0 punten

* overlast m.b.t. duurzaamheidsmaatregelen vallen buiten deze categorie (zie punt 1 mate van overlast)

A5. Wortelschade aan verhardingen

Wortels van houtopstanden kunnen schade aan verhardingen veroorzaken.

In sommige gevallen is de schade onoplosbaar omdat eventuele oplossingen ernstige schade aan de boom aanbrengen of omdat de schade aan verharding niet makkelijk verholpen kan worden.

In andere gevallen is de schade oplosbaar en kan deze schade in de toekomst worden voorkomen.

- schade aan verharding welke niet oplosbaar is → 10 punten
- schade aan verharding welke (technisch/financieel) beheersbaar is → 5 punten
- geen schade of wanneer schade aan verharding welke oplosbaar is → 0 punten

A6. Wortelschade riolering en bouwwerken

Wortels van houtopstanden kunnen schade aan riolering en bouwwerken (gaan) veroorzaken.

In sommige gevallen is de schade onoplosbaar omdat eventuele oplossingen ernstige schade aan de boom aanbrengen of omdat de schade aan opstallen niet verholpen kan worden.

In andere gevallen is de schade oplosbaar en kan deze schade in de toekomst worden voorkomen.

- schade aan opstallen welke niet oplosbaar zijn → 10 punten
- geen schade of wanneer schade aan opstallen oplosbaar is → 0 punten

A7. Voorzienbaarheid

In bepaalde situaties was de overlast te voorzien. De boom was al aanwezig voordat het probleem zich voordeed. Denk bijvoorbeeld aan de aankoop van een woning terwijl de boom er al stond, het maken van een inrit of het bouwen van een opstal. In het geval van voorziene omstandigheden worden er – punten toegekend.

- Ten tijde van aankoop of start project was overlast voorzienbaar → - 10 punten
- Ten tijde van aankoop of start project was overlast onvoorzienbaar → 0 punten

B. Plannen/projecten met maatschappelijk belang

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij er ontwikkelingen spelen die er toe leiden dat er bomen gekapt moeten worden. Denk hierbij aan projecten zoals de aanleg van wegen of het bouwen van een school, maar ook aanleg van nieuwe inritten. Belangrijk is dat er wordt aangetoond dat het om een (zwaarwegend) maatschappelijk belang gaat (dit kan bijvoorbeeld door een Boom Effect Analyse uit te voeren). Hierin worden ook alternatieven om de bomen te behouden onderzocht en onderbouwd.

- Alternatieven om houtopstanden te behouden zijn voldoende onderzocht → 100 punten

C. Beheertechnische redenen

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het vanuit beheeraspecten onverantwoord is om de bomen te laten staan. De veiligheid van de boom kan door bijvoorbeeld stormschade of een ziekte niet gegarandeerd worden.

- Veiligheid, ziekte boom, standplaats verruiming, onevenredig veel onderhoud → 100 punten

Afweging belangen

Wanneer een verzoek wordt ingediend voor het kappen van een gemeentelijke boom die onderdeel is van een belangrijke boomstructuur, dan dient minimaal 50% van de bewoners van de straat dit verzoek voor het verwijderen van deze boom te ondersteunen voordat het verzoek van de aanvragers in aanmerking komt voor de pilot “de juiste boom op de juiste plaats” .

Om tot een zorgvuldig besluit te komen of een verzoek van bewoners/aanvragers in aanmerking komt voor de pilot “de juiste boom op de juiste plaats” wordt de boomwaarde (algemene belang van een boom/ bomenrij of boomgroep in een straat) afgewogen tegen het belang van de aanvragers die overlast ervaren van de boom/ bomenrij of bomengroep. Hier wordt, de wijze waarop deze afweging gebeurt, beschreven.

Checklist

Het beoordelen van een vergunningsaanvraag gebeurt door de boombeheerder en de wabo-coördinator – groenspecialist van de gemeente Raalte. De beoordeling vindt plaats met behulp van de checklist “de juiste boom op de juiste plaats”. Op het formulier kunnen de scores worden toegekend voor de boomwaarde en het belang van de aanvrager(s).

Score belangen

Aan alle onderdelen die worden beoordeeld worden scores toegekend. De afweging of een verzoek van bewoners in aanmerking komt voor het project “de juiste boom op de juiste plaats” is afhankelijk van de behaalde score. De boomwaarde en het belang van de aanvrager worden los van elkaar bepaald.

De waarde van de boom wordt bepaald door bij elk van de zeven criteria één score toe te kennen en vervolgens de scores bij elkaar op te tellen. De maximale score op boomwaarde bedraagt 100.

Het belang van de aanvrager wordt bepaald door een keuze te maken voor één van de drie categorieën:

- A. Overlast (opgesplitst in zeven criteria)
- B. Zwaarwegend maatschappelijke belang
- C. Beheertechnische redenen

De punten van de categorie A worden bepaald door bij elk van de zeven criteria één score toe te kennen en vervolgens de scores bij elkaar op te tellen. De maximale score op overlast bedraagt ook 100. De score van categorie B en C zijn beide 100.

Verlenen of weigeren vergunningsaanvraag

Na het bepalen van de scores wordt de totale score van boomwaarde en de totale score van het belang van de aanvrager naast elkaar gezet.

Als de boomwaarde groter of gelijk is dan het belang van de aanvrager dan wordt geadviseerd de vergunning niet te verlenen.

Als de boomwaarde kleiner is dan het belang van de aanvrager dan wordt geadviseerd om de vergunning te verlenen.

De checklist is een instrument als ondersteuning in het beoordelingsproces, het feitelijk besluit ligt bij het cluster Vergunningen, Toezicht en Handhaving.